

Consultatie wetsvoorstel Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen

03-12-2019 | Door Kees van Oostwaard werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT



In het regeerakkoord van Rutte 3 was al vastgelegd om de mogelijkheid te onderzoeken om (gedeeltelijke) pensioenafkoop mogelijk te kunnen maken. Ook in het Principeakkoord is deze mogelijkheid opgenomen.¹ Het in het akkoord toegezegde wetsvoorstel is er nu, althans in conceptvorm. De praktijk mag er commentaar op leveren. De gegeven termijn is wel kort: van 18 november tot en met 9 december. Het kabinet heeft blijkbaar haast.

In het concept wetsvoorstel is ook een tijdelijke versoepeling van de regeling voor vervroegde uittreding (RVU) en een verruiming van de verlofspaarregeling opgenomen.

In dit artikel beschouw ik het concept wetsvoorstel.

Bedrag ineens

Pensioen

Zoals al bekend was, wil het kabinet een afkoopmogelijkheid creëren van (maximaal) 10% van het pensioenkapitaal. De afkoopmogelijkheid gaat niet alleen gelden voor het zogenoemde tweedepijlerpensioen, maar ook in de derde pijler: lijfrente dus. Voor het tweedepijlerpensioen wordt dit geregeld door de Pensioenwet aan te passen.²

De belangrijkste elementen/voorwaarden zijn de volgende:

- De afkoopmogelijkheid geldt uitsluitend voor het ouderdompensioen (en dus niet voor het nabestaandenpensioen of prepensioen).
- Afkoop is alleen mogelijk op de pensioeningangsdatum (en bij de uitvoerder van de pensioenuitkeringen).
- De deelnemer mag daarnaast/vervolgens geen gebruik maken van de zogenoemde hoog/laag-mogelijkheid.
- Het bedrag aan ouderdompensioen dat resteert moet boven de afkoopgrens voor kleine pensioenen liggen.

¹ Zie ['Principeakkoord pensioen: nog veel werk te doen!'](#) in *Financieel Actief*

² Er wordt een nieuw artikel 69a ingevoegd



Voor afkoop is toestemming van de partner vereist als door de afkoop het partnerpensioen wordt verlaagd. De besteding van het kapitaal is vrij. De afkoopmogelijkheid is een recht van de deelnemer. Het percentage van 10 is het maximum. Minder mag ook.

Bij deeltijdpensioen zijn er verschillende pensioeningangsdata. Dat betekent dat op elke pensioeningangsdatum maximaal 10% van de waarde van het pensioen dat op dat moment ingaat, kan worden afgekocht door de deelnemer.

Het is de bedoeling om bij de vaststelling van de afkoopwaarde aan te sluiten bij de regels die ook worden gehanteerd voor de andere afkoopmogelijkheden die op grond van de PW bestaan (zoals de afkoop van kleine pensioenen). De uitvoerder moet de deelnemer wijzen op de afkoopmogelijkheid en deze daarover informeren. Volgens de concept Memorie van Toelichting gaat het om een beperkte extra informatievoorziening.

De pensioenuitvoerder moet de deelnemer voortaan ook informeren over de mogelijkheid om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken te laten afkopen. Ook moet deze inzicht moet verschaffen in de gevolgen hiervan. In de concept toelichting staat vervolgens:

“Om deze informatie te kunnen verstrekken, dienen verschillende berekeningen te worden gemaakt. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen, het geslacht, de leeftijd en de pensioeningsdatum van de deelnemer. Daarnaast dient een pensioenuitvoerder - indien de deelnemer gebruikmaakt van dit keuzerecht - op basis van de voornoemde gegevens de (definitieve) hoogte van de afkoopwaarde ("het bedrag ineens") en de resterende levenslange pensioenuitkering vast te stellen.”³ Door de bestaande aansluiting op de Basisregistratie Personen (BRP) beschikken de pensioenuitvoerders al over de adresgegevens van de deelnemer die noodzakelijk zijn om de deelnemer te informeren over het keuzerecht.

Daarnaast is nog het volgende van belang:

“Indien een deelnemer meer inzicht verlangt in de mogelijkheid tot gedeeltelijke afkoop, dient de pensioenuitvoerder persoonlijke informatie over dit keuzerecht te verstrekken en inzicht te bieden in de gevolgen als de deelnemer al dan niet gebruikmaakt van dit keuzerecht.”⁴

Commentaar

Op zich gaat het om betrekkelijk eenvoudige regels. Onzekere factor is dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels kunnen worden gesteld. Dat de weg van hoog-laag-mogelijkheid bij gebruik van de afkoopfaciliteit wordt afgesneden, is ingegeven vanuit de wens deelnemers te beschermen tegen het te grote inkomensachteruitgang. Daarbij speelt uiteraard ook mee dat een te groot beslag op de sociale voorzieningen voorkomen moet worden. Verder wordt het lastig(er) om de gevolgen voor de deelnemer inzichtelijk te maken.

Naar mijn idee wordt er iets te makkelijk gedacht over de extra informatieverplichting voor pensioenuitvoerders. Het is niet ondenkbaar dat deelnemers aan de hand van de eerste opgave om nieuwe opgaves vragen waarbij een kleiner percentage of bedrag wenselijk is om af te kopen. Kijkend naar het laatste citaat hierboven heeft de

³ Pagina 13 concept Memorie van Toelichting

⁴ Pagina 8 concept Memorie van Toelichting

wetgever wel de nodige verwachtingen op dit vlak. Hoe ver de informatieverplichting exact reikt is niet duidelijk. De pensioenuitvoerder mag geen adviseursrol gaan vervullen en de tekst neigt daar wel enigszins naar.

En - los daarvan - pensioenuitvoerders hebben toegang tot de BRP, maar dat blijkt in de praktijk lang niet altijd voldoende om deelnemers te vinden.

Afgezien van deze kanttekeningen lijkt het concept wetsvoorstel op voorhand geen grote problemen met zich mee te brengen.

Lijfrente

De afkoopmogelijkheid voor lijfrenten wordt geregeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet IB 2001 en geldt zowel voor de verzekerde als de bancaire lijfrente.⁵ Ook hier gelden beperkingen. Zo geldt alleen voor de levenslange oudedagslijfrente of de tijdelijke oudedagslijfrente de 10% afkoop mogelijkheid. De nabestaandenlijfrente of de overbruggingslijfrente zijn daarmee uitgesloten. En net als bij pensioen kan afkoop alleen op de (lijfrente)ingangsdatum en is afkoop alleen mogelijk bij de uitvoerder van het uitkeringsproduct. Voorts moet na afkoop een kapitaal resteren dat meer bedraagt dan het grensbedrag voor de afkoop van kleine lijfrenten.⁶

Ook voor de uitvoerders in de derde pijler geldt de informatieverplichting zoals die voor pensioenuitvoerders geldt. Volgens de toelichting beschikt de uitvoerder over de benodigde persoonsgegevens.⁷

Commentaar

Er zullen in de praktijk niet veel lijfrenteverzekeringszaken zijn die exclusief bestemd zijn voor een overbruggingslijfrente. Dus dat hoeft in de praktijk geen belemmering voor 10% afkoop te zijn.

Wel wordt hier de 'hobbel' van de informatievoorziening veel te makkelijk genomen. Uitvoerders van een lijfrente hebben geen toegang tot het BRP en beschikken vaker dan pensioenuitvoerders niet over het juiste adres. Nu is privacy een groot goed, maar ik zie op dit vlak nog steeds geen verschil tussen een pensioenuitvoerder en een lijfrente-uitvoerder.

⁵ Artikel 4:71.0a Wft respectievelijk artikel 3.133 IB 2001

⁶ Artikel 3.133, lid 2, letter d Wet IB 2001, € 4.404 (2019)

⁷ Pagina 14 concept Memorie van Toelichting

Wellicht dat in het nieuwe pensioenstelsel ook dit punt eindelijk gelijk getrokken kan worden, zodat ook lijfrente-uitvoerders toegang krijgen tot het BRP!

Nettopensioen en nettolijfrente

Op grond van het voorstel worden nettopensioen en nettolijfrente ook afkoopbaar voor maximaal 10% van de waarde.⁸ Daarbij gelden dezelfde regels als voor pensioen en lijfrente met één uitzondering: voor een nettolijfrente geldt niet dat minimaal de waarde van een zogenoemde kleine lijfrente⁹ moet resteren voor de aankoop van een nettolijfrente.

Tijdelijke versoepeling RVU-heffing

“Het kabinet en sociale partners hebben samen geconstateerd dat, mede door de versnelde verhoging van de AOW-leeftijd in 2015, met name mensen die bijna de AOW-leeftijd bereiken, overvallen zijn of moeite hebben om gezond werkend de AOW-leeftijd te halen.”¹⁰

Naast allerlei andere afspraken willen kabinet en sociale partners er daarom voor zorgen dat werknemers meer mogelijkheden krijgen om eerder te stoppen met werken. Een van de maatregelen is de uitbreiding van het verlofsparen (zie hierna). Ook komt er een tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing. De versoepeling bestaat eruit dat werkgevers zonder RVU-heffing in drie jaar vóór de AOW-leeftijd een bedrag aan werknemers kunnen meegeven dat na inhouding van loonheffing gelijk is aan het nettobedrag van de AOW-uitkering. De regeling geldt voor een periode van vijf jaar. In de jaren 2021 tot en met 2025 kan de vrijgestelde uitkering worden toegekend aan de betreffende werknemers. Als de werknemer uiterlijk in 2025 de leeftijd bereikt die drie jaar lager is dan de AOW-leeftijd, dan mag de werkgever deze overbruggingsregeling nog toekennen.

Commentaar

Er zijn altijd groepen die net buiten de boot vallen bij wetwijzigingen, zo ook in het AOW- en pensioendossier. En dan wordt er vaak een overgangsmaatregel inge-

voerd. Zo ook hier. Maar de mensen die moeite hebben om gezond werkend de AOW-leeftijd te halen zijn na 2025 niet opeens verdwenen, dus mijn vraagtekens hierbij richten zich met name op het tijdelijke karakter van de maatregel. Daar komt nog bij dat er juist nu mensen zijn die zich wellicht minder goed hebben kunnen voorbereiden op de wijzigingen. In dat licht bezien is het dan ook vreemd dat de tijdelijke maatregel pas in 2021 ingaat. Nu besef ik dat 2021 dichterbij is dan het misschien lijkt en dat het wetsvoorstel nog door de Tweede en Eerste Kamer behandeld moet worden, maar toch. Als de wetgever echt de noodzaak ziet dan zou vooruitlopend op die wetgeving deze maatregel alvast ingevoerd kunnen worden.

Uitbreiding fiscale ruimte sparen van bovenwettelijk verlof

Zoals hiervoor al aangegeven wil de wetgever de mogelijkheden voor verlofsparen uitbreiden. Momenteel is het toegestaan om maximaal 50 weken fiscaal gefaciliteerd vakantieverlof en compensatieverlof te sparen. Na aanneming van dit wetsvoorstel wordt het mogelijk om 100 weken verlof te sparen. Het opgebouwde verlof kan op elk gewenst moment worden opgenomen. Het wetsvoorstel regelt overigens niets over het recht om het verlof op te nemen. Dat zal met de werkgever geregeld moeten worden. Het is de bedoeling dat werknemers hiermee de ruimte krijgen om zelf hun duurzame inzetbaarheid te vergroten. Het opgespaarde verlof mag ook worden gebruikt om met behoud van salaris eerder te stoppen met werken.

Commentaar

Wat mij betreft een regeling waarop weinig af te dingen valt. Wel is het zwakke punt dat een werknemer geen recht heeft dit verlof op te nemen, althans het wetsvoorstel voorziet hier niet in.

Het zou mooi zijn geweest als in de toelichting nog ergens vermeld zou zijn dat een dergelijke verlofspaarregeling nimmer wordt gezien als RVU. Het ligt voor de hand dat het geen RVU is - waarom schep je anders een dergelijke faciliteit met in de toelichting expliciet de vermelding de mogelijkheid om eerder te stoppen - maar volledige zekerheid is altijd prettig.

⁸ Voor het pensioen is dat geregeld in de PW. Voor de nettolijfrente wordt artikel 5.16c Wet IB 2001 aangepast.

⁹ Artikel 3.133, lid 2, letter d Wet IB 2001, € 4.404 (2019)

¹⁰ Pagina 10 concept Memorie van Toelichting

Inwerkingtreding

De afkoopmogelijkheid van (maximaal) 10% ineens wordt bij koninklijk besluit ingevoerd. Invoering per 1 januari 2022 lijkt dan voor de hand te liggen. Uitvoerders moet de tijd gegund worden de nodige zaken in te regelen.

De tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing en de uitbreiding van de fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlot zouden in moeten gaan per 1 januari 2021.

Slotopmerkingen

Het is uiteraard afwachten in welke mate deelnemers gebruik gaan maken van de gedeeltelijke afkoopmogelijkheid van pensioen en lijfrente. Dat zal onder meer afhangen van de persoonlijke (levens)verwachtingen van deelnemers als ook de persoonlijke situatie. Een alleenstaande zonder nabestaanden is wellicht eerder geneigd 10% af te kopen als er toch geen nabestaanden zijn die nog baat zouden hebben bij een goede nabestaandenvoorziening. Menselijk gedrag is moeilijk in te schatten en beslissingen worden lang niet altijd rationeel genomen.

Verder blijft het opvallend dat minister Koolmees allerlei zaken regelt die overeengekomen zijn in het Principeakkoord pensioen zonder dat hij de zekerheid heeft dat de pensioenhervorming waarom het hem te doen is, gerealiseerd gaat worden. Anders gezegd: straks hebben de werknemers (en wellicht ook werkgevers) allerlei tegemoetkomingen binnengehaald maar blijft het pensioenstelsel ongewijzigd. Het is overigens de vraag of dit laatste zo erg is, gelet op de grote problematiek waarvoor de sociale partners zich gesteld (moeten) zien als het bijvoorbeeld gaat om de groep oudere werknemers (zeg vanaf 45 jaar) die op enigerlei wijze gecompenseerd willen (en moeten) worden na invoering van één premiepercentage voor alle leeftijden. Over mensen die *'overvallen zijn'* door de pensioenontwikkelingen gesproken!

FA